SUOMEN SOPIMUSPALOKUNTIEN LIITTO RY

sopimuspalokuntien puolesta

Sopimuspalokuntien vaatimusten ja haasteiden kasvu

Ajankohtaisseminaari 8.2.2020

Toiminnanjohtaja Jaakko Linko

MIKÄ ON KASVANUT? - AINAHAN ON VAADITTU!

- 2020-luvun pelastustoimessa tarvitaan ihan erilaisia asioita kuin menneinä vuosikymmeninä! JA HYVÄ NIIN!!!
- Sopimuspalokuntatoiminta on vuosikymmenten saatossa kehittynyt osana pelastustoimea huimasti MUTTA kehitys on tuonut mukanaan myös lisää työtä
- Seuraavat historian välähdykset auttavat ymmärtämään mitä tarkoitan…

1933 -> SOPIMUSPALOKUNTIEN SYNTY

- Suomen ensimmäinen palolaki 1933 SOPIMUSPALOKUNTATOIMINNAN pohjana
- Suuressa osassa Suomen kuntia oli vielä tuolloin yleinen palokunta = eli määrättiin tehtäviin ne ketä saatavilla oli
- 50-luvulla kuntien palopäälliköitä alettiin kouluttaa -> hieman ryhtiä myös sopimuspalokuntatoimintaan

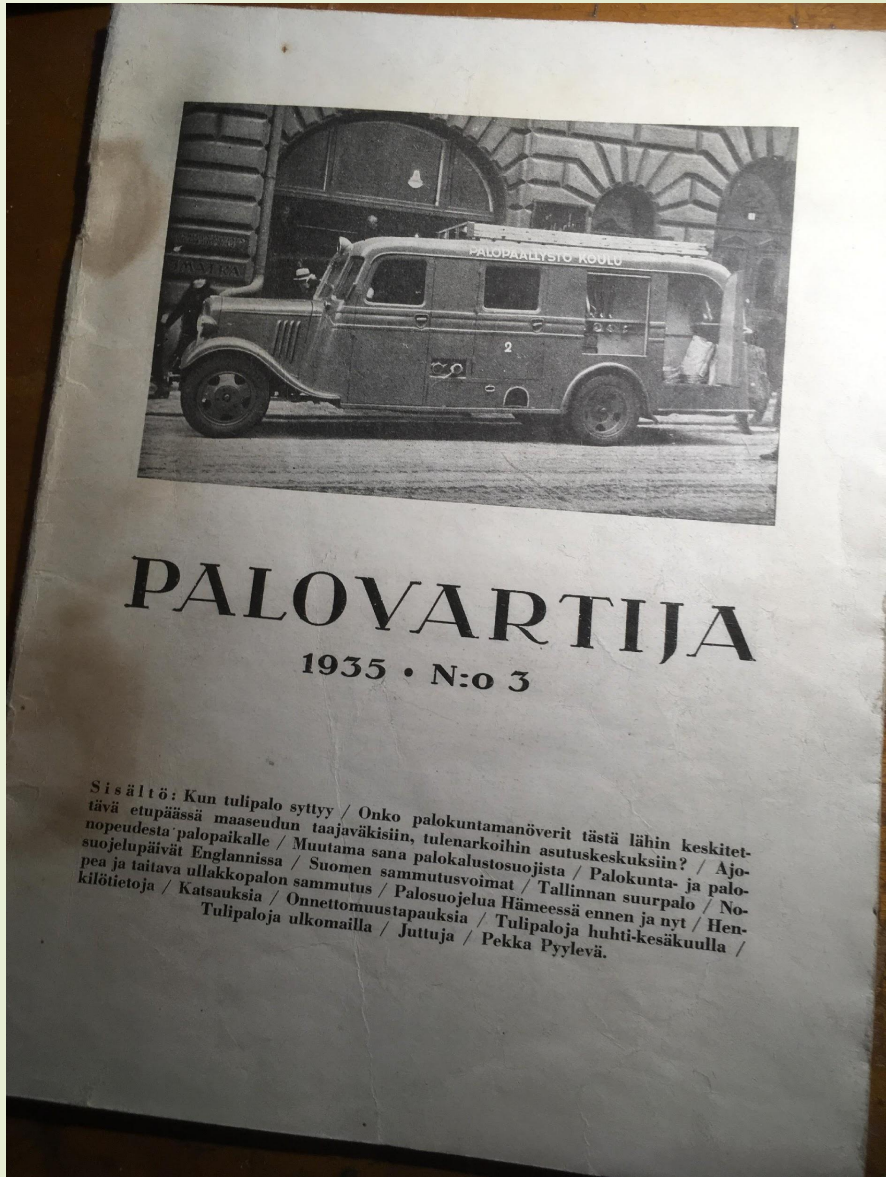

1960 – TULIPALOJA SAMMUTELLAAN

- Palolaki 1960
  - **Paloviranomaisia** ovat palolautakunta, palopäällikkö, sammutuspäällikkö ja heidän varamiehensä tehtäviään hoitaessaan, palotarkastaja sekä lisäksi tulipalon aikana **kunnallista palokuntaa sammutustyössä johtava henkilö**
- Toiminta niin VPK-sopimuspalokunnissa kuin "puolivakinaisissa" palokunnissa hyvin itsenäistä ja omaehtoista
- Hälytyksiä nykypäivään verrattuna vähän
- "Sammutellaan niillä vehkeillä mitä on ja miten osataan"

1970 - KOHTI VIRALLISEMPAA PELASTUSTOIMEA

Laki palo- ja **pelastus**toimesta 1975

- Kunnassa oltava päätoiminen palopäällikkö
- Valtionosuusjärjestelmä = kuntien kantokyvyn mukaan valtio maksoi pelastustoimesta jopa valtaosan
- Kalusto alkaa kehittyä bensasta dieseliin, amerikkalaisesta eurooppalaiseen
- Palokuntien säännönmukainen harjoittelu lisääntyy palopäälliköiden komennossa
- Aluehälytyskeskukset
- Kuntien yhteistoiminta
- Yksikkötunnuksia aletaan kehitellä
- ”Oman kunnan palokunta liikkeellä vahvuudella 10..”

1980 – KÄYTÄNNÖN NORMIT SYNTYVÄT

- Koulutusjärjestelmä syntyy
- Sammutus- ja pelastustoimintaa aletaan säädellä myös ohjeilla
- Perussammutusauto pitää olla joka kunnassa
- Kuntien palopäälliköt hoitavat myös palokuntayhdistysten hallintoa
- Varusteet ja toiminta… kuva puhuu puolestaan, mutta näyttää jo järjestäytyneeltä
- Sireenihälytys
- “Yksykkönen lähti, vahvuus 1+5”

1990 – KOULUTUKSEN JA NOUSUKIIDON KAUSI

- Sopimuspalokuntalaisia aletaan kouluttaa toden teolla
- Merkittävä kehityksen vuosikymmen
- Ensivastetoiminta käynnistyy ensimmäisissä palokunnissa ja leviää nopeasti ympäri Suomea
- Henkisen huollon ensimmäinen nousukausi – ”debriefing”
- Pienpisarasammutus (tsup-tsup) mullistaa sammutustekniikat vuosikymmenen alussa
- Konttiharjoitukset savusukellukseen
- Valtionosuuksien perusteet muuttuvat ja lopulta korvamerkitty raha pelastustoimelle loppuu
- Sopimuspalokuntalaisten aikaa kuluu yhä enemmän kursseilla ja kouluttautumisessa, hälytysmäärät kasvavat runsaasti, yhdistystoimintaan käytettävissä oleva aika vähenee, mutta intoa piisaa yhä
- Pelastustoimilaki 1999
- Pelastustoimi ammattimaistuu myös sopimuspalokuntalaisilla
- ”Keikkavahvuus höökissä 1+4, keski-iällä 30”

2000 – ALUEELLINEN PELASTUSTOIMI

- Pelastuslaki 2003
- Kunta-aika päättyy (vai päättyykö…?)
- Miten sopimuspalokuntien nyt käy? -> Alueellinen yhteistyö kasvaa palokuntien välillä
- Kuntien sopimuspalokunnista alueen sopimuspalokunniksi -> sopimusosapuoli vaihtuu
- SSPL perustetaan
- Sopimuspalokuntien toimintaa ohjaavia pelastusviranomaisia on yhtäkkiä enemmän ja/tai ne ovat etäämpänä
- Hallinnollinen vastuu VPK-muotoisissa palokunnissa siirtyy entistä enemmän palokuntayhdistyksille – ei enää kunnan palopäällikön johtamaa ”omaa armeijaa”
- Vaatimuksia tulee lisää: työterveyshuolto, työsuojelu…
- VHF:t ovat vaihtuneet VIRVEEN, viestiliikennettä pitää oikeasti jo osata
- Kelpoisuuksien säilyttäminen, savusukeltajien testaus jne.
- Savusukellusohje -> pelastussukellusohje
- Pelastuslaitoskohtaiset vaatimukset sopimuspalokunnille lähtevät joillakin alueilla ”laukalle”
- ”Pelastusyksikkö matkalla vahvuus 1+3, kaksi savusukeltajaa (keski-ikä 40)”

2010 – KEHITYS KIIHTYY…

- Pelastuslaki 2011
- Sopimuspalokunnat huolehtivat myös Pronton täytöstä (toisaalla taas ei mitään asiaa koskea niihin), työtä ja vastuuta tulee lisää
- Yksikkötunnukset muuttuvat taas, lisää haastetta viestiliikenteeseen
- Virvepuheryhmiä lisää
- Toimintavalmiuden suunnitteluohje
  - Vasteet vaihtelevat…
  - Sopimuspalokuntien kiinnitettävä huomiota entistä enemmän lähtöaikoihin jne…
- Turvallisuusviestintä on tullut vahvasti osaksi sopimuspalokuntatoimintaa
- Someaika lisää viestinnän painetta sopimuspalokunnissa
- Henkisen huollon uusi tuleminen
- Uhka- ja väkivaltatilanteet
- Fyysiseen toimintakykyyn jopa kohtuuttoman paljon huomiota
  - Jos villeimpiä vaatimuksia alettaisiin noudattaa koko maassa, pienenisi hälytyskelpoisten palokuntalaisten määrä radikaalisti, jopa kolmannekseen
- ”Status matkalla, vahvuus 2, ei savusukeltajia (keski-ikä 50)”

KEHITYS ON HYVÄSTÄ JA TOIMINNAN TASO ON NOUSSUT…

- Tämän päivän sopimuspalokuntatoiminta on huomattavasti laadukkaampaa kuin vuosikymmenid sitten
- Jotta nykyiseen laatuun pystytään, tarvitaan toimintakykyä, tietoa, taitoa ja ajankäyttöä valtava
  - Paljonkohan enemmän keskimääräinen sopimuspalokuntalainen joutuu antamaan aikaa ja panostaan pelastustoimelle nyt verrattuna vaikkapa 1980-lukuun…?
- MEIDÄN ON SYYTÄ ARVOSTAA SITÄ MITÄ OLEMME!
- Tuotettavan ”palvelun” hinta on kuitenkin pysynyt samana…
- Sopimuspalokuntajärjestelmä on käsittämättömän kustannustehokas edelleen – koska sopimushenkilöst venyy lähes mihin vain

…MUTTA LOPUTTOMIIN TASO EI VOI NOUSTA

- Nyt ollaan jo äärirajoilla
- ”Operatiivisten vaatimusten” lisäksi yhdistyksille jää
  - hallintoa, työnantajavelvoitteita, rekrytointia…

SOPIMUSPALOKUNNAT HALUAVAT VASTATA HAASTEISIIN, MUTTA PELKÄT PALOKUNTAYHDISTYKSEN VOIMAT EIVÄT RIITÄ!

EDES RAHALLA EI VOI OSTAA AIKAA JA OIKEANLAISIA IHMISIÄ SOPIMUSPALOKUNTATOIMINTAAN!